

УДК 37.013.42

Наталія Зайченко, кандидат педагогічних наук,
докторант кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті
Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ

ЗМІСТ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ В ІСПАНІЇ

У статті здійснюється аналіз змісту соціально-педагогічної діяльності соціальних служб у сучасній Іспанії. Автор окреслює нормативно-правові засади соціально-педагогічної діяльності соціальних служб в окремих Автономних Співтовариствах Іспанії.

Визначено, що соціально-педагогічна робота соціальних служб сучасної Іспанії організована системно й спрямована на соціально-правовий захист дітей, створення сприятливих організованих соціальних умов задля інтелектуального, духовного, фізичного персонального розвитку дитини, забезпечення основних гарантій соціальної допомоги дітям, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Ключові слова: соціальні служби, соціально-педагогічна діяльність, соціальна опіка дітей, соціальна підтримка родини, соціальний захист населення.

Літ. 16.

Наталья Зайченко, кандидат педагогических наук,
докторант кафедры социальной педагогики и информационных технологий в образовании
Национального университета биоресурсов и природопользования Украины, г. Киев

СОДЕРЖАНИЕ СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СОЦИАЛЬНЫХ СЛУЖБ В ИСПАНИИ

В статье осуществляется анализ содержания социально-педагогической деятельности социальных служб в современной Испании. Автор очерчивает нормативно-правовые основания социально-педагогической деятельности социальных служб в некоторых Автономных Сообществах Испании.

Определено, что социально-педагогическая работа социальных служб современной Испании организована системно и направлена на социально-правовую защиту детей, создание благоприятных организованных социальных условий для интеллектуального, духовного, физического персонального развития ребенка, обеспечение основных гарантий социальной помощи детям, оказавшимся в сложных жизненных обстоятельствах.

Ключевые слова: социальные службы, социально-педагогическая деятельность, социальная опека детей, социальная поддержка семьи, социальная защита населения.

Natalia Zaychenko, Ph.D. (Pedagogy), Doctoral of
Social Pedagogy and Informative Technologies in Education Department
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

CONTENTS OF SOCIAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITY OF SOCIAL SERVICES IN SPAIN

Contents of social and pedagogical activity of social services in modern Spain have been analyzed in the article. Normative-legal bases of social-pedagogical activity of social services in some Autonomous Communities of Spain have been described by the author:

It is determined social-pedagogical work of social services in modern Spain is organized in system and directed on social and legal protection of children, creating of favourable organized social conditions for the intellectual, moral, physical personal development of child, providing of basic guarantees of social aid for children, who face difficult vital circumstances.

Keywords: social services, social-pedagogical activity, social guardianship of children, social support of family, social protection.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Соціально-педагогічна робота у новітніх умовах розвитку Іспанії – пріоритетний напрям соціальної політики держави, важливий змістовий компонент діяльності соціальних служб у системі соціального захисту населення. Система соціальних служб Іспанії ґрунтується на

принципах: рівності прав і рівності можливостей, підтримання особистісної свободи, соціально-політичної та економічної інтеграції, солідарності, участі [1, 12].

Соціально-педагогічна діяльність соціальних служб у сучасній Іспанії – невід’ємна складова соціально-правового захисту дітей і молоді у суспільстві. Вона має комплексний характер й

передбачає розв'язання складних проблем соціалізації дітей та молоді на локальному, громадському рівні. Саме діяльність соціальних служб інколи є вирішальною у визначенні сприятливих умов розвитку особистості дитини, забезпечення її догляду й виховання.

Проблема соціально-педагогічної діяльності соціальних служб в Іспанії знайшла відображення у наукових працях сучасних іспаномовних дослідників С. Юберо Хіменеса (S. Yubero Jiménez), Е. Ларраньяги Рубіо (E. Larranaga Rubio), Х. Кінтани (J.M. Quintana Cabanas), Л. Рондона Гарсії (L.M. Rondon Garcia), Д. Касадо (D. Casado Fernando) та інших.

Мета статті – з'ясувати зміст соціально-педагогічної діяльності соціальних служб у сучасній Іспанії.

Виклад основного матеріалу. Основний зміст діяльності соціальних служб в Іспанії становлять: - надання соціальних послуг інформування, оцінювання (діагностування) проблемних соціальних ситуацій, орієнтування й консультивання населення у процесі розв'язання особистісних, колективних, громадських проблем; - здійснення соціальної допомоги на дому особам, які потребують сторонньої допомоги й підтримки внаслідок обмежених функціональних можливостей; - соціальний супровід, соціальна реінтеграція осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах; - сприяння соціальній співучасті членів громади у процесі прийняття важливих рішень та суспільно-культурному розвитку країни тощо.

Діяльність соціальних служб із соціальної опіки й підтримки дітей в Іспанії спрямована на їх соціально-правовий захист, гармонізацію відносин у суспільстві (насамперед родинних, відносин у мікросоціальному оточенні дитини), створення сприятливих організованих соціальних умов задля інтелектуального, духовного, фізичного персонального розвитку дитини, забезпечення основних гарантій соціальної допомоги дітям, які перебувають у складних життєвих обставинах. До компетенцій муніципальних соціальних служб з протекції дитинства належить своєчасне виявлення випадків беззахисності дітей, оцінка їх становища у неблагополучних родинах, діагностування ситуацій соціального ризику тощо.

Умовами позбавлення дітей батьківського піклування визнано: - тимчасове або постійне позбавлення батьків батьківських прав на виховання й догляд дитини; - невиконання батьками або опікунами батьківських обов'язків з виховання дитини та піклування про неї; - негідне поводження (дії, упущення) батьків або опікунів з

дитиною; - нездатність батьків або опікунів піклуватися про дитину й доглядати її [2, 26].

Оцінювання умов беззахисності й занедбання дитини відбувається за ступенями – важкий, середній, легкий. В умовах важкого ступеня занедбання дитини розрізняють два типи випадків: коли дитина відокремлена від родини (покинута) і коли наявний ризик неминучої (передбачуваної) ситуації позбавлення дитини батьківського піклування. У першому випадку первинні програми соціально-педагогічного захисту дитини будуть спрямовані насамперед на встановлення соціальної опіки над нею, у другому – на збереження родинних умов її виховання.

Наприклад, у провінції Алава в залежності від ступеня занедбання дитини різняться відповідальні за соціальний захист неповнолітніх органи. У випадках легкого або середнього ступеня запущення дитини (в яких дитина не вилучається з родини) соціально-виховне втручання здійснюють муніципальні соціальні служби та муніципальні служби підтримки дитинства. Якщо ж дитина перебуває в умовах важкого занедбання, то відповідальність за її опіку бере на себе місцева адміністрація, зокрема Відділення у справах неповнолітніх і родини Інституту соціального добробуту Депутації Алави [2, 35].

В організації системи соціального захисту дітей у провінції Біскаїя враховано, що первинне соціально-педагогічне втручання у випадках легкого й середнього ступенів запущення дітей здійснюють базові соціальні служби, а у ситуаціях важкого занедбання – спеціалізовані служби – складові Департаменту соціальної діяльності Депутації Біскаїї. До повноважень базових соціальних служб входить: розвиток спільно із службами первинної уваги програм соціальної профілактики, спрямованих на покращення якості життя родин, дітей, підлітків, попередження ситуацій занедбання й незахищеності дітей, соціальної маргіналізації, соціального виключення; розвиток спеціальних програм вторинної профілактики задля соціальної підтримки родин у ситуаціях ризику; сприяння розширенню громадських зусиль у соціально-виховному втручанні у випадках неогляду й запущення дітей; вивчення й оцінювання усіх випадків занедбання дітей; розвиток і реалізація програм родинного соціально-педагогічного втручання; моніторинг випадків невідвідування учнями школи.

До компетенцій спеціалізованих соціальних служб належать наступні: вивчення й оцінювання випадків дезпротекції дитинства важкого ступеня;

організація й надання соціальних послуг тимчасової або постійної опіки та підтримки дітей у стані важкого занедбання, а також установа форм соціальної опіки щодо них; розвиток програм родинного соціально-педагогічного втручання, спрямованих на підтримку умов родинного виховання дитини й уникнення відокремлення її від родини; розвиток спеціальних програм індивідуальної та родинної підтримки у випадках насилля щодо дитини тощо [3, 23 – 24].

У Автономному Співтоваристві Валенсія соціальні служби, які надають підтримку дітям, організовані за двома рівнями: - первинної уваги й підтримки, коли діяльність соціальних служб спрямована переважно на соціально-профілактичну роботу; - спеціальної соціальної підтримки - на цьому рівні здійснюється комплексна соціально-педагогічна робота з дітьми й родинами.

Відповідно до закону 5/1997 від 25 червня про регулювання системи соціальних служб в Автономному Співтоваристві Валенсія зміст діяльності загальних соціальних служб становлять: послуги інформування, орієнтування консультування громадян стосовно забезпечення соціальних прав; надання соціальної підтримки – психологічної, реабілітаційної, педагогічної; розвиток програм соціальної кооперації з метою сприяння й заохочення соціальної ініціативи, асоціанізму, соціальної інтеграції; розвиток програм соціальної реінтеграції, спрямованих на забезпечення соціального, родинного співжиття у громаді (ст. 12).

Діяльність спеціалізованих соціальних служб з підтримки дітей і родинного виховання включає: розвиток спеціальних програм родинного соціально-педагогічного втручання; захист прав і надання соціальної підтримки дітям у випадках руйнування сім'ї; допомогу багатодітним родинам; програми соціально-педагогічної роботи з дітьми, які опинилися у складних життєвих обставинах (ст. 15 – 16) [4].

Відповідно до закону 12/2008 від 3 липня про комплексний соціальний захист дітей і підлітків у Валенсійському Автономному Співтоваристві соціально-профілактична робота з дітьми у ситуаціях ризику, а також з їх родинним оточенням проводиться за різними напрямками, зокрема заохочується просвітницька й консультативна діяльність з батьками дитини, розвиваються програми соціальної роботи з попередження негативних проявів поведінки дитини у шкільному середовищі, запобігання чинення насилля у соціальних відносинах тощо [5].

У Валенсії діє Асоціація прийомних сімей

(Asociación provincial de familias educadoras de urgencia y diagnóstico), яка об'єднує “професійних батьків”, надає допомогу з підготовки, консультування батьків-вихователів у прийомних родинах та закладах сімейного типу.

У Автономному Співтоваристві Кастилія-Ла Манча відповідно до закону 14/2010 від 16 грудня соціальні служби первинної уваги надають наступні види соціальних послуг: інформування, навчання; соціальний супровід; соціальну роботу з родиною; допомогу на дому; тимчасовий притулок та піклування; соціально-профілактичну роботу у ризикових ситуаціях соціального виключення; заохочення соціальної участі населення у громадському житті (ст. 36). Спеціалізовані соціальні служби проводять роботу з оцінювання складності проблемної ситуації, надання допомоги дітям, які залишилися без батьківського піклування, забезпечення увагою й опікою дітей у важких життєвих обставинах, підтримки багатодітних родин, прийомних сімей тощо (ст. 37) [6].

У 1990 – 2000-х роках професійні соціальні педагоги в Іспанії залучаються до роботи у загальноосвітніх закладах. Їх функції пов'язані з контролюванням невідвідування школи учнями, проведенням соціально-педагогічної роботи з родинним оточенням дитини, організацією діяльності дітей у позашкільний час. Співпрацюючи з муніципальними соціальними службами, як-от у провінції Естремадура, соціальні педагоги проводять чимало соціально-профілактичну й просвітницьку роботу з охорони здоров'я дітей, запобігання вживання тютюну, наркотичних речовин, соціально-виховну роботу з підтримання тендерної рівності, розвитку здібностей і талантів учнів, розв'язання конфліктів у дитячому середовищі тощо.

У соціальному законодавстві Андалусійського Автономного Співтовариства знайшли відображення положення про права дітей (закон 1/1998 від 20 квітня), про організацію соціальної опіки дітей і центрів підтримки (декрет 355/2003 від 16 грудня). Як і в цілому в Іспанії, в організації соціальної опіки дітей на сучасному етапі було змінено пріоритети, а саме: інституціональна модель, яка домінувала у країні до 1980-х років і визначала соціальну підтримку дітей, позбавлених батьківського піклування, насамперед в умовах інтернатних установ, від початку 1980-х років поступово витіснялася родинною моделлю соціальної опіки, а з 1990-х років – спеціальною (Ф. дель Вальє) [7, 14].

Відповідно до декрету 355/2003 від 16 грудня центри соціальної опіки дітей в Андалусії були

класифіковані на: - будинки сімейного типу, організовані за принципом родинного вогнища, кількість дітей у них не могла перевищувати 8 осіб; - притулки (кількість приміщених у них дітей визначалася можливостями центру) [8].

Соціально-виховна діяльність у центрах соціальної підтримки дітей ґрунтується на засадах: опікунської діяльності (яка передбачає організацію сприятливих умов задля фізичного, психічного, соціального розвитку дитини); педагогіки повсякденного життя; педагогіки прив'язаності та поваги до особистості дитини; індивідуального підходу у вихованні [7, 19 – 20].

У Автономному Співтоваристві Кастилія-Леон захист прав дітей і умови соціальної опіки й підтримки визначені у законі 14/2002 від 25 липня, у декреті 131/2003 від 13 листопада про піклування про дітей у ситуаціях ризику та інших нормативно-правових документах Автономного Співтовариства. Соціальна опіка дітей розуміється як сукупність діяльностей і засобів соціально-педагогічного втручання у ситуаціях дезпротекції дитини, відновлення її захисту, забезпечення сприятливих умов соціальної інтеграції до соціуму й співжиття, виховання в умовах родинного оточення, підтримання повноцінного персонального розвитку дитини.

Ситуаціями ризику закон окреслює наступні: - недостатність уваги до фізичного або психічного розвитку дитини з боку батьків, опікунів, відповідальних осіб, що завдає шкоди здоров'ю та викликає погіршення емоційного стану дитини; - застосування покарання щодо дитини, яке може нашкодити її розвитку; - дефіцитність будь-якого типу, яка не може бути подолана в умовах родини, що може сприяти соціальному виключенню дитини, маргіналізації, дезадаптації її у суспільстві; - будь-яка соціальна ситуація, що може спричинити відмову батьків від дитини (ст. 48) [9].

Діяльність із соціальної опіки і соціально-виховного втручання регламентується у Автономному Співтоваристві Кастилія - Леон на кількох рівнях, а саме: - у ситуаціях соціального ризику легкого ступеня здійснюється індивідуальна профілактична робота з дитиною (діяльність з попередження); - у ситуаціях соціального ризику важкого ступеня передбачено втручання у співробітництві з батьками або опікунами з метою соціальної підтримки родини, надання додаткової допомоги; - у ситуаціях соціального ризику важкого ступеня за відсутності згоди батьків або опікунів й співробітництва з ними здійснюється соціально-виховне втручання за допомогою ресурсів соціальних служб, але з

тим, щоб зберегти для дитини умови родинного оточення; - у ситуаціях, коли дитина позбавлена батьківського піклування, соціальне втручання спрямовується на встановлення для неї форми опіки Органом протекції Кастилії-Леону (la Entidad Publica de Protección de Castilla y Leon) (ст. 9) [10].

У Автономному Співтоваристві Мадрид нараховується понад 4 тис. дітей (2011 р.), позбавлених батьківського піклування. Близько 2,5 тис. з них перебувають в умовах родинного оточення (або усиновлені, або їх опікають родичі, або їх взяли під опіку сторонні люди). Близько 1,6 тис. дітей виховуються у закладах соціальної опіки, які різняться за типами, – установи первинного дитинства (для дітей віком до 6 років), дитячі будинки (у них виховуються діти віком від 3 до 18 років), заклади для підлітків (від 13-річного віку), будинки або групи сімейного типу (часто така форма соціальної опіки встановлюється для дітей – братів, сестер), спеціальні притулки (для дітей з особливими потребами, важкими формами інвалідності).

Основними принципами здійснення соціальної опіки дітей у закладах підтримки виступають: принципи індивідуалізації, нормалізації, соціальної інтеграції, колективного виховання, поваги до відмінностей, соціальної участі, мультипрофесійної уваги та інституціональної координації. Соціально-виховна робота у закладах соціальної опіки має подвійну мету – з одного боку, вона має сприяти нормалізації психічного, емоційного стану дитини, повноцінному соціальному розвитку її особистості; з іншого боку, вона спрямована на підготовку дитини до сприйняття і прийняття альтернативного до умов притулку життя, самостійного дорослого життя [11, 430].

У Автономному Співтоваристві Арагон відповідно до закону 12/2001 від 2 липня визначено, що адміністрація Автономного Співтовариства зосереджує пріоритетну увагу на соціально-профілактичній роботі у тих ситуаціях ризику, коли вони спричиняють соціальне виключення або делінквентну поведінку дитини, й упроваджує соціальні програми, спрямовані на догляд дітей, організацію їх освіти, дозвілля, з метою сприяння їх успішній соціалізації (ст. 79) [12].

У декреті 190/2008 від 7 жовтня уряду Арагону окреслено засоби соціальної опіки дітей, з-поміж яких програма охорони родини (ст. 24), допомога соціальних служб (ст. 25), економічна допомога (ст. 26). Виконання програм соціально-виховного втручання у родинах у ситуаціях соціального ризику визначається й конкретизується у кожному випадку, координується соціальними працівниками Арагонського Інституту соціальних служб.

Програми соціально-виховного втручання у випадках, коли дитина позбавлена батьківського піклування, передбачають тимчасове або постійне відокремлення (вилучення) дитини від родини й установа для неї форми опіки в умовах установи сімейного типу або притулку, дитячого будинку; визначення соціального супроводу для дітей мігрантів (ст. 41) [13].

У Каталонії закон 8/1995 від 27 липня окреслював з-поміж функцій Генералітету Каталонії встановлювати систему заходів соціальної опіки дітей (ст. 22), закріплював за державними органами Автономного Співтовариства використання соціально-виховних та соціально-профілактичних заходів з метою сприяння соціальній інтеграції дитинства у суспільстві (ст. 23) [14].

Відповідно до закону 14/2010 від 27 травня про права і можливості дітей у Автономному Співтоваристві Каталонія було визначено, що державна влада має вжити усіх необхідних засобів підтримки дітей у будь-якій ситуації їх занедбання, поганого поводження з ними, особливо, якщо щодо них вчиняється насилля у будь-якій формі (ст. 81); забезпечити умови відновлення фізичного й психічного розвитку дітей та їх соціальної інтеграції (ст. 82). Пріоритетну увагу до дітей – жертв насильства, поганого поводження, запускання мають надати служби й установи охорони здоров'я, спеціальні соціальні служби (ст. 97).

З-поміж засобів соціальної підтримки дітей у ситуаціях ризику можуть бути застосовані: соціальна допомога родині; соціально-виховне втручання у мікросоціум родини; супровід дитини в освітніх установах, психологічна допомога й підтримка у навчанні; медична допомога тощо (ст. 104). Розрізняються форми соціальної опіки дітей, позбавлених батьківського піклування. Вони являють: - опіку однією особою або родиною (тимчасову або постійну); - опіку сімейного типу (у поєднанні з соціально-виховним втручанням); - опіку у державному закладі; - соціальну опіку перед усиновленням дитини; - підготовку до особистісного автономного життя (ст. 120) [15].

У Автономному Співтоваристві Галісія відповідно до закону 3/2011 від 30 червня визначені повноваження Ради Галісії щодо підтримки родини, зокрема управління, планування, проектування, координування діяльності з піклування про родини, сприяння соціальній інтеграції найбільш уразливих членів родини, сприяння соціальній інтеграції родин у складних життєвих обставинах, у ситуаціях ризику соціального виключення, розвиток сімейної автономії (ст. 8). З'ясовані групи сімей, які

потребують спеціального соціального захисту, – багатодітні родини; сім'ї, у яких дитина виховується одним з батьків; родини, у яких є люди похилого віку; родини, у яких є особи з обмеженими функціональними можливостями; сім'ї, у яких є особи з різними видами залежності; родини, які надають опіку (ст. 9) [16].

Підтримка родини має на меті надання економічної, соціальної, освітньої, терапевтичної допомоги, що сприяє покращенню родинного середовища, а також увагу до потреб дитини задля запобігання відокремлення її від сім'ї або у випадку повернення дитини у родину. Родинна підтримка передбачає соціальне втручання і загальних, і спеціалізованих соціальних служб Автономного Співтовариства Галісії (ст. 59). Зміст соціальної підтримки становлять наступні види діяльності: консультування й орієнтування батьків, опікунів дитини задля сприяння їх особистісному розвитку й належного виконання батьківських обов'язків; родинна освіта батьків, опікунів, вихователів з метою розвитку здібностей догляду за дитиною та її виховання; програми соціального втручання зі збереження й возз'єднання родини та нормалізації відносин співіснування у ній; соціальний контроль за розвитком дитини в умовах родини; діяльність центрів денного догляду; забезпечення догляду за дитиною на дому; посередництво у розв'язанні родинних конфліктів тощо (ст. 60) [16].

Висновки. Центри соціальних служб в Іспанії виступають самостійним суб'єктом соціальної політики держави, які, будучи первинними інститутами соціальної діяльності, швидко реагують на суспільні зміни та здійснюють оперативне втручання з метою соціальної підтримки й допомоги населенню. Соціально-педагогічна робота як змістовий компонент діяльності соціальних служб передбачає розв'язання складних проблем соціалізації особистості людини, активізацію освітньо-виховних можливостей та ресурсів громади задля забезпечення всебічного й гармонійного розвитку кожного громадянина.

1. *Asistente social / trabajador social de la Generalitat Valenciana.* – Valencia: MAD-Eduforma, 2005. – 510 p.

2. *Guía de actuación para los Servicios Sociales dirigidos a la infancia en el Territorio Histórico de Alava.* – Diputación Foral de Alava, Departamento de Asuntos Sociales, 2004. – 370 p.

3. *Manual de intervención en situaciones de desprotección infantil. Servicio Especializado del Territorio Histórico de Bizkaia.* – Bilbao: Bizkaiko Foru Aldundia, 2005. – 318 p.

4. *Ley 5/1997, de 25 de junio, por la que se regula el*

Sistema de Servicios Sociales en el Ambito de la Comunidad Valenciana. – [El recurso electronico], – El regimen del acceso: http://www.docv.gva.es/rlgv/es/almacenes/indices/indice_cronologico/signatura/199701755/.

5. Ley 12/2008, de 3 de julio, de proteccion integral de la infancia y la adolescencia de la Comunitat Valenciana. – [El recurso electronico], – El regimen del acceso: <http://www.boe.es/boe/dias/2008/08/19/pdfs/A34843-34873.pdf>.

6. Ley 14/2010, de 16 de diciembre, de servicios sociales de Castilla-La Mancha. – [El recurso electronico]. – El regimen del acceso: <https://www.boe.es/boe/dias/2011/02/14/pdfs/BOE-A-2011-2752.pdf>.

7. Centros de proteccion de menores en situacion de desamparo que presentan trastornos de conducta en Andalucia. – Granada: Junta de Andalucia. Consejeria para la Igualdad y Bienestar Social, 2012. – 180 p.

8. Decreto 355/2003, de 16 de diciembre, del Acogimiento Residencial de Menores. – [El recurso electronico], – El regimen del acceso: <http://www.juntadeandalucia.es/boja/2003/245/2>.

9. Ley 14/2002, de 25 de julio, de promocion, atencion y proteccion a la infancia en Castilla y Leon. – [El recurso electronico]. – El regimen del acceso: http://noticias.juridicas.com/base_datos/CCAA/cl-114-2002.html.

10. Decreto 131/2003, de 13 de noviembre, por el que se regula la accion de proteccion de los menores de edad en situacion de riesgo o de desamparo. [El recurso electronico]. – El regimen del acceso: [http://](http://familiaigualdad.aytosalamanca.es/es/normativa/docs/decreto_131_2003.pdf)

familiaigualdad.aytosalamanca.es/es/normativa/docs/decreto_131_2003.pdf.

11. Alumnos con altas capacidades y aprendizaje cooperativo. Un modelo de respuesta educativa / J.C. Torrego Seijo (coord.) – Madrid: Fundacion SM, 2011. – 592 p.

12. Ley 12/2001, de 2 de julio, de la infancia y la adolescencia en Aragon. – [El recurso electronico]. – El regimen del acceso: http://noticias.juridicas.com/base_datos/CCAA/ar-112-2001.html.

13. Decreto 190/2008, de 7 de octubre, del Gobierno de Aragon, por el que se aprueba el Reglamento de medidas de proteccion de menores en situacion de riesgo o desamparo. – [El recurso electronico]. – El regimen del acceso: <http://iass.aragon.es/adjuntos/legislacion/DecretoReglamentoProteccion.pdf>.

14. Ley 8/1995, de 27 de julio, de atencion y proteccion de los ninos y los adolescentes y de modificacion de la Ley 37/1991, de 30 de diciembre, de medidas de proteccion de los menores desamparados y de la adopcion. [El recurso electronico]. – El regimen del acceso: http://noticias.juridicas.com/base_datos/CCAA/ca-18-1995.-html.

15. Ley 14/2010, de 27 de mayo, de los derechos y las oportunidades en la infancia y la adolescencia. – [El recurso electronico]. – El regimen del acceso: <http://www.boe.es/boe/dias/2010/06/28/pdfs/BOE-A-2010-10213.pdf>.

16. Ley 3/2011, de 30 de junio, de apoyo a la familia y a la convivencia de Galicia. – [El recurso electronico]. – El regimen del acceso: http://www.xunta.es/dog/Publicados/2011/20110713/AnuncioC3B0-050711-4044_es.html.

Стаття надійшла до редакції 15.10.2014

5 жовтня 2014 року
День вчителя

“Учителем школа стоїть”
Іван Якович Франко
український письменник

Вельмишановні освітяни, автори та читачі журналу
“Молодь і ринок”!

Редакційно-видавнича рада і редакційна колегія журналу
“Молодь і ринок” щиро вітають Вас

з Днем вчителя!

Бажаємо Високого Вам професіоналізму, принциповості і відповідальності, міцного здоров'я, оптимізму, родинного тепла і добробуту.

Редакційно-видавнича рада. Редакційна колегія журналу

